

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Munuais- ja maksaliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja toteaa seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan, että Alkolle ja vähittäismyyntiluvallisille toimijoille mahdollistettaisiin alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit. Esityksen tavoitteena on luoda edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten vapauden lisääntymiselle.

Munuais- ja maksaliitto vastustaa lakiesitystä, koska se lisää ja helpottaa alkoholin saatavuutta. Alkoholi ei ole normaali kulutushyödyke. Jo nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa alkoholin liian vaivattoman hankkimisen. Lainvalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alkoholin aiheuttamiin terveydellisiin, sosiaalisiin ja taloudellisiin haittoihin. Alkoholin negatiiviset terveysvaikutukset aiheuttavat merkittäviä kustannuksia sosiaali- ja terveyspalvelujen kasvavan tarpeen myötä. Lakimuutokset tulisivat voimaan tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden ja järjestöjen rahoitusta leikataan.

Alkoholin riskikäyttö on yleistä, vaikka kokonaiskulutus on vähentynyt. Alkoholin haitat koskevat suurta osaa suomalaisista. Kysymys ei ole ainoastaan suurkuluttajien ongelmasta, koska maksavaurion riski kasvaa jo kun alkoholinkulutus on yli 30 g/vrk (2,5 alkoholiannosta). Alkoholin aiheuttamat maksasairaudet ovat merkittävä kansantauti ja yhä useammat alkoholimaksasairauteen sairastuneista ovat työikäisiä. Joka viidennen työikäisen miehen kuolema johtuu maksasairaudesta. Alkoholiriippuvaisista 70 prosenttia ei ole hoidossa ja yli puolet heistä pitää itseään kohtuukäyttäjinä. Päihdetilastollisen vuosikirjan mukaan vuonna 2022 alkoholisairaus oli

päädiagnoosina 20 032 hoitojaksossa terveydenhuollon vuodeosastoilla. Näistä 2 362 johtui alkoholin aiheuttamasta maksasairaudesta.

Rasvamaksa on Suomen yleisin maksasairaus ja sitä esiintyy jopa kolmasosalla aikuisväestöstä. Heistä joka viidennellä maksan rasvoittuminen on edennyt maksatulehdukseksi, joka voi johtaa maksakirroosiin ja maksasolusyöpään. Alkoholi sekä aiheuttaa rasvamaksaa että pahentaa ei-alkoholiperäistä rasvamaksaa.

Suomessa maksakirrooseista lähes yhdeksän kymmenestä on alkoholin aiheuttamia. Maksatulehdukseen ja maksakirroosiin sairastuneiden määrä kasvaa ja sairastuneet ovat yhä nuorempia. Maksakirroosi voi johtaa vakavaan maksan vajaatoimintaan ja maksasolusyöpään. Kuolleisuus maksakirroosiin on korkea, koska 50–75 prosentissa tapauksista maksakirroosi tunnistetaan vasta äkillisen sairaalahoitoa vaativan komplikaation yhteydessä. Kuolleisuus maksakirroosiin on Suomessa Euroopan huippua.

Alkoholin aiheuttamista poissaoloista kertyy vuosittain useiden satojen miljoonien eurojen kustannukset ja alkoholin aiheuttaman ennenaikaisen eläköitymisen hintalappu on jo nykyisellään lähes miljardi euroa vuodessa. Maksansiirron ja sen jälkihoidon kustannukset ovat ensimmäisenä vuonna noin 100 000 euroa. Vuosittaiset lääkekustannukset nousevat 10 000 euroon, mutta osasto- tai tehohoitoa vaativat komplikaatiot tulevat huomattavasti kalliimmiksi.

Ennaltaehkäisy on huomattavasti kustannustehokkaampaa kuin alkoholihaittojen hoitaminen. Tutkitun tiedon mukaan alkoholin käyttöä voidaan vähentää vero- ja hintapolitiikalla sekä saatavuuden ja markkinoinnin rajoittamisella. Suomalainen alkoholinkäyttö on edelleen humalahakuista ja keskittyy usein kotiin ja viikonloppuun. Ehdotetut muutokset alkoholilainsäädäntöön helpottaisivat ja lisäisivät alkoholin kotikäyttöä. Alkoholilainsäädäntöä ei tule muuttaa sivuuttaen tutkimus- ja asiantuntijatieto alkoholin saatavuuden lisäämisen seurauksista.

Esityksen tavoitteiksi mainitaan muun muassa reilun ja avoimen kilpailun edistäminen. Alkoholi on toimimaton ja lyhytnäköinen väline taloudellisen kasvun ja voiton tavoittelussa tai avoimen kilpailun edistämisessä, koska siihen liittyy väistämättä lieveilmiöitä, jotka saattavat olla heikosti ennustettavissa ja tuovat usein mukanaan monenlaisia ongelmia yksityishenkilöille ja yhteiskunnalle sekä lisäävät yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Alkoholi aiheuttaa inhimillisiä tragedioita alkoholia käyttäville ja heidän läheisilleen. Näitä ei voi mitata rahassa eikä yhteiskunnalla ole läheskään kaikissa tapauksissa keinoja tai resursseja niiden korjaamiseksi.

Lakiesityksessä sivuutetaan alkoholipolitiikan tarkoitus: alkoholin aiheuttamien sosiaalisten, terveydellisten ja yhteiskunnallisten ongelmien ja haittojen vähentäminen. Hallituksen esitys, kuten myös muut jo tehdyt ja suunnitteilla olevat alkoholilain muutokset ovat täysin ristiriidassa alkoholipolitiikan tarkoituksen sekä useiden hallitusohjelmaan kirjattujen tavoitteiden kanssa.

Hallitus näkee välttämättömäksi kansansairauksien aiheuttaman tautitaakan vähentämisen sekä ihmisten hyvinvoinnin ja terveiden elinvuosien lisäämisen että palvelujärjestelmän kestävyysnäkökulmasta. On vaikea nähdä, kuinka esitetyt alkoholilain muutokset tukisivat tämän tavoitteen saavuttamista. Alkoholihaittojen hoitaminen on erittäin vaikeaa ja kallista, minkä vuoksi on välttämätöntä toteuttaa alkoholipolitiikkaa, jolla pyritään vähentämään alkoholinkulutusta. Alkoholihaittoja vähentävää ja laadukasta alkoholipolitiikkaa ei ole mahdollista toteuttaa elinkeinoelämän tarpeista käsin.

Ruuskanen Maria
Munuais- ja maksaliitto ry